

Magas szintű kétnyelvű oktatás

60 éves a hercegszántói Horvát Óvoda, Általános Iskola és Diákotthon

Magyarország déli, bácskai részén, a Duna mellett elterülő település – a három nemzetiség által lakott –, Hercegszántó, kiemelkedő horvát értelmiségieket adott a hazánknak. A budapesti Szerb-horvát Gimnáziumot s a volt Tanítóképzőt közel százhusz hercegszántói horvát és szerb fiatal végezte el. A két nemzetiség szétválását követően még harmincan folytatták a tanulmányaikat a budapesti és pécsi horvát gimnáziumban, illetve a szerb gimnáziumban Budapesten. Hercegszántó lakói közül több horvát újság- és tankönyvíró, költő és történész került ki, akik azóta újabb fejezeteket írnak a hazai horvátság történelmében. A községben élő sokácnak törekvése: a horvát nemzetiség fennmaradásának, továbbfejlődésének, a magyar és horvát nép testvéri együttélésének szolgálata. Ehhez a magyarok és az ugyancsak ott élő szerbek is jelentősen hozzájárulnak. Támogatják a hatvanadik születésnapját ünneplő Horvát óvoda, iskola és diákotthon munkáját s terveit is...

Egy oktatási intézmény életében a hatvan év nem feltétlen tekinthető hosszú időszaknak, a hercegszántói horvátok (sokácnok) és szerbek életében azonban a II. világháborút követő iskolaalapítástól eltelt időtartam igen jelentős. A XX. század elején – a hírhedt Apponyi-rendelkezések következtében – Magyarországon ugyanis az állami iskolákban megszüntették a nemzetiségek anyanyelven történő oktatását, ami alól csak a felekezeti iskolák térhettek el. Az 1940-es évek második felében megváltozott a helyzet. A bácskai részek öntudatos horvátjai (sokácai és bunyevácai), összefogva a hazai Maros-menti szerbekkel, szlovénekkal és a szlovákokkal síkra szálltak az anyanyelvi iskoláikért. E törekvésük egybeesett a demokratikus magyar kormány akaratával, s a Szövetséges Ellenőrző Bizottság támogatását is élvezte, így megértésre és támogatásra talált.

Az alapítók – Stjepan Velin igazgató és Marko Filaković tanító – elvégezve a pécsi tanítóképzői kurzust, már az iskolaindítás kezdetén sikereket értek el. Erről a helyi születésű Marin Mandić dr., a kitűnő iskolatörténész adott számot a magyarországi horvát és szerb iskolaügyet ismertető tanulmányaiban s könyvében. Az iskola 1946. november 11-én kilencvenhét tanulóval kezdte meg a működését.

Az elmúlt hatvan év során a tanulói létszám hol megrekedt, hol veszélyesen csökkent, ám hála a gondos és magas szintű oktatásnak 2007 szeptemberétől ismét száz tanuló választotta tanulmányai színhelyéül a hercegszántói iskolát.

Amint az iskola megnevezésében is szerepel, az intézményen belül diákotthon is működik, hogy biztosítsa a környék nemzetiségi tanulóinak elhelyezését. Az iskolavezetés reményteli tervei között a diákotthon – magyar és horvát állami segítséggel történő – újjáépítése is szerepel.

A 2000. év mérföldkönek számít. A gazdasági-pénzügyi nehézségek leküzdéséhez vezetett, hogy abban az évben az Országos Horvát Önkormányzat, a kulturális autonómia megteremtésének első lépései közt, védőszárnyai alá vette – s azóta is működteti – a hercegszántói iskolát. A pécsi és a budapesti kétnyelvű iskolák mellett csak a hercegszántói maradt meg. Az ilyen jellegű többi bácskai intézményt 1990-ben tudatosan elsorvasztották.

Az ünnepi rendezvény megnyitóján

A pünkösd előtti szombaton (május 26-án) a hercegszántóiak ünnepre gyűltek a helyi művelődési otthonban. A rendezvényt az iskola egykori diákjai és tanárai túl, jelenlétével számos jeles vendég is megtisztelte. Davor Pomikalo, a budapesti Horvát Nagykövetség minisztériumi tanácsosa, Bányai Gábor, Bács-Kiskun megye Közgyűlésének elnöke, Németh Erika, a Miniszterelnöki Hivatal Nemzetiségi és Etnikai Főosztályának főigazgatója, valamint Mišo Hepp, a Magyarországi Horvátok Országos

Önkormányzatának elnöke és Janja Horvat, az Oktatási és Kulturális Minisztérium Nemzetiségi Osztályának főtanácsadója növelte jelenlétével az ünnepség fényét. Más hazai és horvátországi, illetve a szomszédos dél-bácskai (szerbiai) meghívottak is örömmel érkeztek, s szívesen látott vendégek voltak.

Joso Šibalin iskolaigazgató, elevenítette fel a megjelentek körében az iskola eredményes évtizedeit. Azt a kiemelkedő pedagógiai munkát, amelyet csaknem félszáz tanár neve fémjelez. Az iskola kapuit eddig mintegy 650 tanuló hagyta el. A nehéz évek már a kezdet kezdetén jelentkeztek. Az iskolaalapítást követően, 1948-ban ugyanis a Kominform – a kommunista (sztálinista) pártok tájékoztató irodája – kirekesztő határozatával összhangban, a Rákosi-rezsim Tito-ellenes politikája jelentősen sújtotta a hazai délszlávokat. A helyi lakosság, s az öntudatos nemzetiségi értelmiség mindennapos zaklatásoknak, bebörtönzéseknek volt kitéve. Ennek ellenére a tanulói létszám épp ekkor volt a legmagasabb (az 1949/50-es tanévben például 119 diák).

Az iskola meg kíván felelni korunk kihívásainak, a jól felszerelt oktatási intézmények közé tartozik. A tanulók a magas szintű horvát anyanyelvi tudásuk mellett, kiváló tanulmányi és sporteredményekkel is öregbítik az iskola hírnevét. A horvátországi – petrijevci és rijekai – iskolákkal való együttműködés új lehetőségeket nyitott az oktatási, nevelési és kulturális tapasztalatcserében, de még a csereüldetési alkalmakat is bővítette.

Az ünnepségen felszólalók, mindannyian kiemelték a horvát nyelv tanulásának fontosságát, súlyát és szerepét, valamint hangsúlyozták annak a mindennapi élet gyakorlatában (a fordításban, tolmácsolásban, munkavállalási feltételek javításában stb.) betöltött szerepének jelentőségét. Szóltak arról is, mennyire fontos a magyarországi horvátok – s egyúttal a horvátországi magyarok – megfelelő feltételeinek biztosítása, hogy jól érezhessék magukat a saját hazájukban. Bejelentették, hogy az Országos Horvát Önkormányzat és az illetékes minisztérium a jövőben is kész támogatni az iskola működését.

Az iskolások a menyasszony kikérőt adják elő

Az intézmény igazgatója felhasználta az alkalmat, hogy megerősítse: az új kilencven férőhelyes kollégium felépítésében feltétlenül számít a magyar- és horvátországi illetékesek hathatós támogatására, ugyanis a további fejlődés elképzelhetetlen a fejlesztések nélkül. Ők pedig – mint mondotta – tette készek. Ugyanúgy elébe kívánnak menni a kihívásoknak, mint tették ezt már számtalan esetben az elmúlt hatvan év során.

Az iskola múltját rögtönzött kiállításon, csaknem háromszáz fényképfelvétel segítségével mutatták be. A tanulók Evica Čatić vezetésével horvát dalokat és táncokat adtak elő. Bemutatták a „kapara”-t, a jellegzetes helyi menyasszonyi kikérőt is. A művelődési otthon mellett álló régi Sokác-házban čika Stipo, azaz Páncsics Sztipó bácsi kalauzolta el a hajdani népi ruházatra, szobaberendezésre kíváncsi érdeklődőket. Látnivaló itt is akadt bőven.

A tényszerű tudósítás végére érve talán megengedhető egy elfogódott megjegyzés: jó volt ismét találkozni a kedves helybeliakkal, egykori horvát s szerb tanítványaimmal, akik az iskola dolgozóiként szívós kitartással, csakis együttesen tudják elképzelni a maguk formálta és formálandó jövőt.

A falut elhagyva háromnyelvű tábla: „Hercegszántó – Santovo – Сантово” intett búcsút.

Frankovics György

Látogasson el honlapunkra: www.nemzetisegek.hu